

Český den velkolepým úspěchem

Kolem osmi set mužů pochodovalo v průvodu a v Auditoriu bylo na tři tisíce krajanů.

Byl to v neděli březnový den, ale bylo to májové slunce, které z rána vyšlo nádherné a svými hřejivými paprsky zvěstovalo zemi brzké příchů jara. Bylo to májové slunce, které shlíželo na sta českých mužů pochodujících ve velkolepém průvodu a na další tisíce krajanů ubírajících se do Auditoria v neděli odpoledne.

Bylo to zajisté přání všech, kdož o uskutečnění Českého dne na průmyslové výstavě pracovali, aby se vydařilo, ale myslíme, že nebyl mezi nimi ani jediný kdož byl by očekával úspěch tak veliký, zdar tak všestranný. Málokdo očekával, že bude to český svátek v plném smyslu a významu toho slova, že vlastně celá česká Omaha sejde se v Auditoriu, že přijde síla přespolních krajanů, málokdo očekával ty scény plamenného nadšení, kdy jedna z nejslavnějších kapel na světě hrála naše české písně, naši národní hymnu; nikdo netušil, že naskytne se mu pohled nezapomenutelný, pohled na tisíce našich lidí na nesmírných galeriích jedné z největších budov v Americe, povstávších ve svatém vzrušení, tleskajících a jásajících, když tóny našich písní "Bývali Čechové," "Kde domov můj," "Hej Slované," když tóny těchto písní, drahlých každému srdci českému, nesly se, když hřměly nesmírnými prostorami Auditoria. My aspoň v celém svém životě neslyšeli jsme zahrát "Bývali Čechové," a "Hej Slované" a "Kde domov můj," jako je zahrála Ferrullova italská kapela v neděli — a není jediný z těch proslulých hudebních kapel, které po Americe cestují, již jich nebyli bychom slyšeli. To jediné mělo desateronásobnou cenu zaplaceného vstupného a tentýž úsudek slyšeli jsme od mnoha krajanů, kteří byli přítomni.

Byl velkolepý Český den, byl tak slavným a nádherným, tak neočekávaným, jako to májové slunce březnového dne.

Průvod do Auditoria hlul se krátce po půl druhé od Sokolovny. V předu jelo asi dvacet automobilů, z nichž v prvním byl major Dahlman, komisař Butler, a pp. J. T. Votava, Dr. F. A. Sedláček, F. J. Kuták a později přisedl p. V. Bureš. Před průvodem kráčela četa policie, vedena policejním seržantem Vaňousem, za ní kapela Greenova a svobodomyšlné spolky, které do průvodu se přihlásily. Maršálem této divise byl p. F. J. Říha a na Pine a 13. ul. se k ní připojila druhá divise, sestávající ze spolků katolických, jejich maršálem byl p. K. J. Heřmánek a hrála jim kapela Chleborádova. Na 13. a William ul., se připojil ještě Sokol Tyrš a pak se pochodovalo po William na 16. ul., po té až na Douglas, odtamtud na 15. ulici a do Auditoria. — Na průvodu podílelo se 26 spolků a čítal kolem osmi set mužů.

V Auditoriu program zahájen proslavou mluvnou, jenž představen byl p. Jos. Míkem, srdečnými slovy zmiňoval se o svých stycích a českým lidem. Po něm následovala anglická řeč známého právníka, p. T. J. Votavy, jenž nanovo osvědčil, že zasloužil si toho vyznamenání, kterého dostalo se mu při absolvování z naší státní university, kdy z velkého počtu studentů vyvolen jako řečník na tak zvaný Ivy Day. Pan Votava pravil mezi jiným:

"Jsou někteří zde, kdož si pamatují čas, kdy místo, na němž rozkládá se toto město a celý stát, bylo nesmírnou prérií, bez stromů a bez příbytků, tak zvaná Veliká Americká Poušť, říše šakala, antilopy, bůvola, loviště a hojnost rudého muže. Avšak v rychlém postupu objevil se dřevák, rěn, železnice, vesnice a město. Pláně hrdinů přišlo a podrobilo si pustinu. Přišli z odhodlaním a vírou a nadělili v srdcích a dotkli se písku této pouště kouzelným prutem, prutem práce, přítelovosti, a proud bohatství se vyřinul. Poušť, svažovaná potem skrání pionýrů, byla přetvořena v zemi hojnosti.

"Zde na březích bahniště Missouri, kde před padesáti lety stálo několik příkrých, holých a smutných pahorků, vzrostlo velké město a dnes, kde stoupl vřeh, několik set stop vysokých, zdvihá se budova osmácti poschoď vysoká. Kde bývala kdysi rokle a louže stojaté vody, nyní běží vydlážděná ulice, na níž hrkostí vozů, kar a automobilů vydává zřejmé svědectví o slavné činnosti. Zde na tomto místě,

Nebrasky, a skončil, jak následuje:

"Povinností dobrých občanů jest poslouchati zákony zemské. Od pěti do desíti procent obyvatelstvo tohoto státu pozůstává z české národnosti. Zde v ruce držím dopis od správce státní trestnice, v kterém praví, že od r. 1869 měli tam 6,953 vězňů a z těchto pouze čtyři neb pět bylo Čechů. Jinými slovy, několik Čechové tvoří od pěti do desíti procent obyvatelstva, jest mezi nimi pouze jedna dvanáctina jednoho procenta zločinců. Abych to vyjádřil jiným způsobem: z jednoho tisíce občanů od padesáti do sta jsou Češi; avšak z jednoho 1,000 zločinců pouze jeden jest Čech.

"Taková tedy jest minulost, takový jest rekord českého živlu našeho obyvatelstva, rekord opravdivější k hrdošti a který může býti inspirací všem ještě větším. Neřeknu, že Čechové n mají chyb, neb že byli by lepší jiného lidu. Každý má své slabosti, avšak silné body daleko předčí ony slabé. S takovým lidem, kdo může pohybovati o veliké a slavné budovenosti pro náš stát? Minulá generace, využívali nabízených příležitostí, vybudovala zde v krátkém čase říši a vykonala divy. S tímto materiálem k práci, s těmito vymoženostmi, jež mohou nás inspirovati, bylo by to hanbou, kdyby naše generace nevykonala tolik jako naši otcové vykonali před námi. Jest práce pro nás pro všechny, chopíme-li se těchto příležitostí a vykonáme-li tu práci, našim pomníkem nebude

třeba jehlan mramoru, ale bude to stát nejvíce prosperující, nejslavnější v Americe."

Po řeči p. Votavově cvičila četa Sokolů na bradlech a jednotlivé výkony vyvolávaly bouři potlesku. Již pouhým zjevem svými a těmi svižnými, ladnými pohyby, dělali naši Sokolové propagandu tělocviku.

Následujícím číslem mělo býti houslové solo našeho virtosa, p. F. Macha, jenž s ochotou účastenství přislíbil, avšak upuštěno od toho vzhledem k šumotu, jaký v síni panoval a na který také ty "oběti," jež vybrány k řečnicku, tak brzy nezapomenou. To však dalo se očekávati, a uvázli-li se všechny okolnosti, celý program vyslechnut byl se vzácnou pozorností a sledován se živým účastenstvím.

Dalším číslem byla česká řeč p. F. J. Kutáka, redaktora t. l., jenž mluvil, jak následuje:

"Čtení krajané, dámy a pánové! Myslím, že jste všichni spokojeni, že zavítali jste na tuto výstavu, že súčastnili jste se Českého dne. Ohromná tato síň byla svědkem velikých a důležitých shromáždění. Viděl jsem zde prezidenta Spojených Států a kandidáta pro onen vysoký úřad a jiné vynikající muže tohoto národa, a když touto síní zněly dnes naše národní písně, když nesly se jí velice zvuků naší národní hymny "Kde domov můj" a naší písně vzdoru, "Hej Slované," tluče srdce, že každého z vás zmocnil se tu práce, našim pomníkem nebude

A snad každý překvapen byl touto výstavou. Vidíme tu, že skoro všecko, co potřebujeme, hotoveny jest ve státě našem. K zemědělství přidružil se průmysl.

Není tomu dávno, je to ještě v paměti živějších lidí, že Nebraska byla novým státem. Je tomu pouze padesát let, co započalo se s budováním první železnice západně od řeky Missouri. Když pak první osadníci sem přišli, našli bohatou a úrodnou půdu, ale málokdo tušil, že Nebraska zajme někdy důstojné místo po boku průmyslových států v Unii. Na přírodní zdroje, kromě půdy, chudý jest náš stát. Není tu uhlí, není tu drahých kovů, není tu mědi ani zinku, není tu oleje.

Nieméně však průmysl vzal svůj vznik a začal se utěšeně rozvíjeti. Byl to přirozený vývoj, a k tomu se přidružila podnikavost západního lidu. Vznikala mezi farmami městečka a ta, která výhodně byla položena, vzrůstala se v lidnatost a na břehu Missouri rostlo město, které jest předurčeno státi se velikou metropolí v této části země. Ne nadarmo nazývá se Omaha "bránou Západu". Průmysl opravdu velmi zmožnil a tato výstava jest příbližným obrazem, co se v Nebrasce vyrábí. Jest to zajisté velká různost zboží a výrobků.

Na vývoji Nebrasky lid náš měl velký podíl a měl velkou zásluhu o rozvoj mladého státu. Tyto šikrové a druhy tesklivé prerie skropeny byly potem skrání našich českých mužů a žen. Oni pustinu proměnili v sady, v úrodné

lány polí a luk, oni zbudovali útulné příbytky, a dnes je to proud spravedlivým uznáním, řekneme-li, budíž požehnána noha, která sem vkročila, budíž požehnána příčinlivá ruka, která divy zde vykonala. Avšak na poli průmyslu zůstal lid náš pozadu. Čechové tvoří asi desátý díl obyvatelstva Nebrasky a jsou mezi nimi výborní farmáři a zruční řemeslníci, ale průmyslníků máme na ten celkový počet velmi málo.

Tato výstava měla by býti povzbuzením podnikavým lidem mezi námi. Jisto jest, že mezi Čechy jest tolik kapitálu, jako mezi kterýmkoliv jiným národem a mohli bychom míti takové zastoupení v průmyslu, jako máme v zemědělství a drobném obchodě.

Nemínám tím říci, že snad hmotný úspěch jest všecko. Vždyť často se stává, že velikému úspěchu hmotnému v patách plíží se veliký mravní úpadek. A není to vždycky, že hmotný úspěch zároveň znamená štěstí.

Jest to jistě něčím velkým, zbudovati veliký obchod, uvěsti v pohyb kola velkého průmyslu. Je to něčím velkolepým, spontátní ocelovými koleječnicemi část pevniny a vyslati supjící lokomotivu do někdejších pustin.

Ale je to rovněž něčím velkým, vychovati dobré občany, muže a ženy, pro republiku a společnost lidskou, vypěstovati srdce ryzí a charakteru ocelové. Jest v tom účel, jest v tom cíl, když dovedeme býti prospěšní svým spoluobčanům.

Tato sféra života přístupnou jest každému. Ta jest jako blankytné nebes, který nemá žádného konce, jest jako oceán, který celuje břehy všech pevnin světa. Je to něčím velkým, žít život tak, aby zůstala po něm stopa dobra, aby zůstala po něm myšlenka. Byly to velké myšlenky, mocné ideje, jež otráslý někdy světem. Byli muži a ženy tak neobyčejní, že nad současníky svými strměli jako pohorí Himalajské nad údolím Hindustanu.

To však není každému dáno a není to pro nikoho štěstím. Blesk nejméně bije do vysokých stromů a jeho fosforečné světlo ozářuje nejhrůznější temena vysokých hor.

Než každý konati může kus práce světa, po každém zůstati může stopa dobra, zůstati může myšlenka — nikoli mocná a veliká, ale jemná jako mlha májového jitra, mlhá jako vráska matčiny dobrotné tváře.

Pracují muži a ženy a ustupují starci a stařeny, a když děti jdou do světa, nechť postoupí o jednu metu dále a výše. Tím jediným možným jest pokrok lidstva, když každý z jedinců se stará, aby ten odkaz, který sám přijal, učinil a odevzdal cennější a lepší. Takové povinnosti máme před sebou i my Čechové v Americe, povinnosti tím vážnější, poněvadž naše děti vyrůstají v jiném ovzduší, než my jsme vyrůstli. Vyrůstají jako mezi dvěma světy, americkým a českým, a my hleděti bychom měli k tomu, aby z obou přijali to nejlepší.

Nevím, jak na koho jiného působí taková velká shromáždění Čechů, jako jest ono dnešní, ale na mne aspoň působí dajícím mocným, povznášejícím a radostným. My můžeme míti různé cíle, různé zásady a býti v nich důslednými a věrnými, avšak v životě občanském měli bychom si počinati jako synové a dcery jediné matky, jako děti jediné vlasti, z které všichni jsme sem přišli."

Tanečníci Besedy a četa Sokolek, podílejší se na programu o Českém dni v Omašském Auditoriu v neděli 9. března 1913

Nejlepší obrátek — V národních krojích: Slečny Mamie Kmentova, Tillie Kmentova, E. Špičková a O. Špičková a pp. F. J. Říha, Frank Křeček, V. Holubeck a M. Hruban. V občanských oblecích — Slečna Anna Páthova, Al. Koubova, p. a pi. Louis Dvořáková, p. a pi. K. Stenčíková, Dr. a pi. Dianstierovi, p. a pi. V. Ondráčkovi a p. a pi. Jos. Mikovi, P. Poška, C. Pavlík a K. Vrána.

Sokolky — dolní řada od pravé strany k levé: Lydia Turinkova, Marie Treybalova, Besie Treybalova, Helena Laštovicova a Emma Vitoušova.

Nejlepší řada, od pravé strany k levé — Besie Turinkova, Alby Páthova, Mary Laštovicova a Tillie Treybalova.